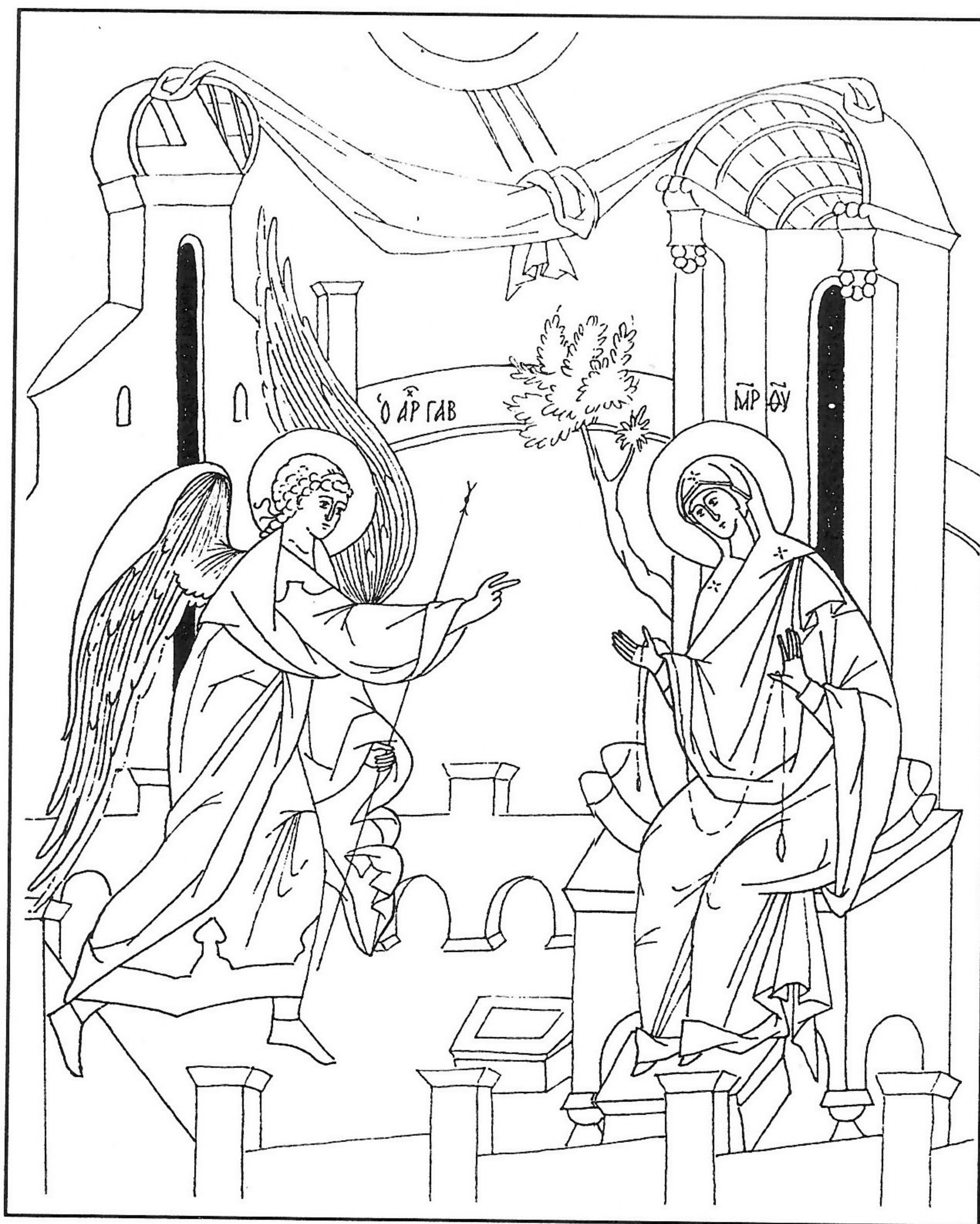


5. Läran om Gud



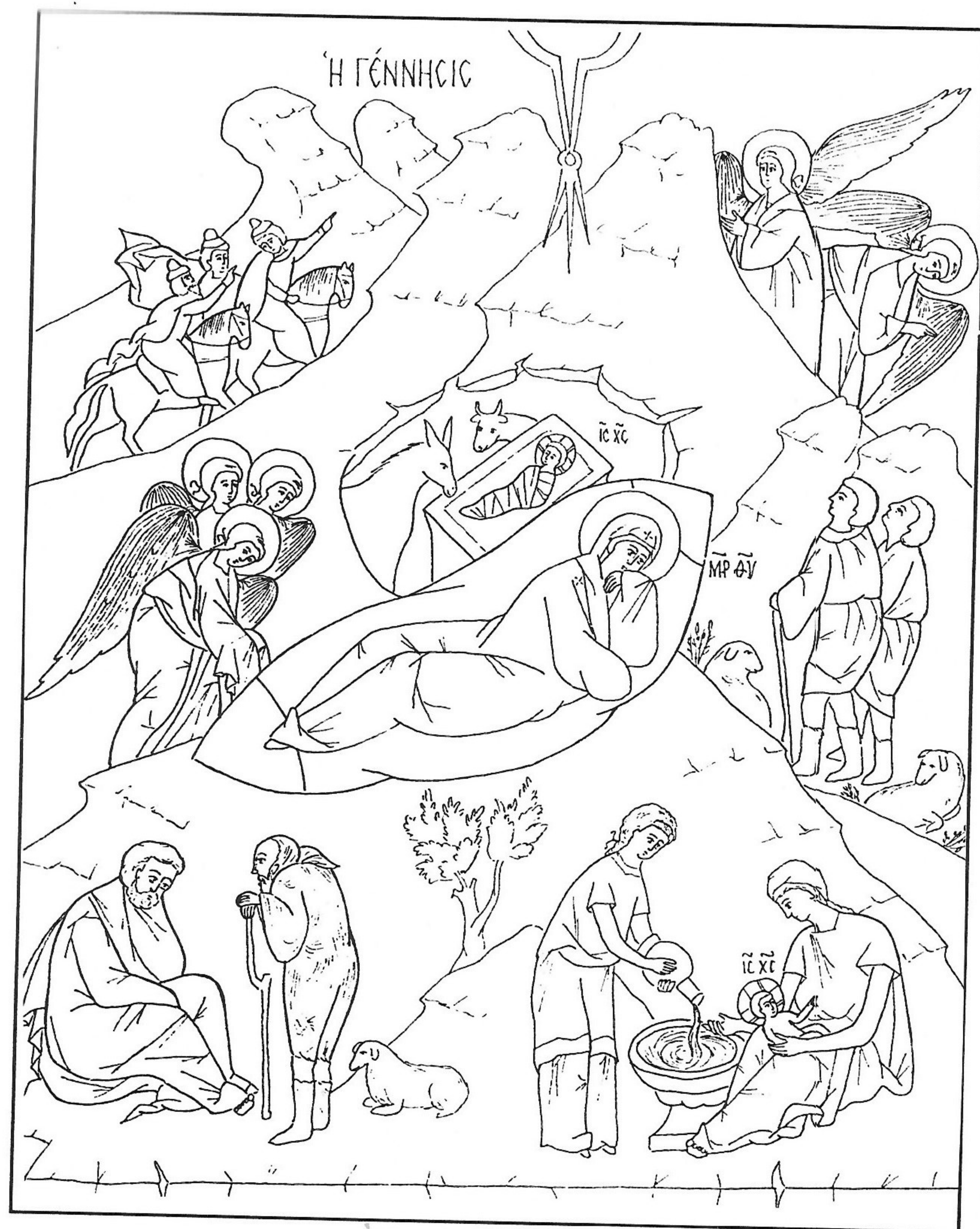
Marie bebådelse

"Ingen har någonsin sett Gud. Den ende sonen, som alltid är nära Fadern, han har förklarat honom för oss" (Joh 1:18). För människan, som har en synnerligen begränsad uppfattning om verkligheten, är det omöjligt att begripa Gud. Eftersom människan är en kroppslig varelse besitter hon inte en omedelbar kontakt med den andliga världen, och vidare har synden försvagat hennes förmåga att nå kännedom om Gud. Men människan är ändå inte fullkomligt ovetande om Gud, och inte heller är Gud helt utom räckhåll för människan.

Enligt den kristna tron har Gud funnit för gott att tillkännage sig själv för människan på många sätt. Han, eller spår av Honom, kan skönjas i den synliga skapelsen, som människan kan observera med sina sinnen. Också i sin egen själ kan människan förnimma spår av Gud. Alldeles särskilt kan man få kunskap om Gud genom den övernaturliga uppenbarelsen. Människan besitter således två vägar eller sätt att få kännedom om Gud: den naturliga och den övernaturliga uppenbarelsen.

Den **naturliga uppenbarelsen** kan vi iakta i naturen och överhuvud i världen, världsalltet samt i historien. För vår egen del kan vi utforska den i vårt eget samvete. Aposteln Paulus säger: "Det man kan veta om Gud kan de ju själva se; Gud har gjort det uppenbart för dem. Ty alltsedan världens skapelse har hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomlighet kunnat uppfattas i hans verk och varit synliga" (Rom 1:19-20). Vidare omvittnar Paulus hur även hedningarna har ett samvete som fungerar som anklagare eller försvarare, och att de inte är utan etisk lag (Rom 2:14-15).

Det är också frågan om den naturliga uppenbarelsen när man försöker få kunskap om Gud genom resonering. Om man tänker sig att Gud är en allsmäktig och fullkomlig varelse och föreställer sig Honom som varande i avsaknad av alla



Kristi födelse

förgängliga och begränsade drag, när man föreställningen om en obegränsad, evig, odödlig Gud. Man kan å andra sidan också utmynna i ett gudsbegrepp genom att tänka sig Honom som alltings första orsak, som den aktiverande kraften. Genom att reflektera över människan, Guds avbild, kan man likaså analogt dra slutsatser angående Gud. Man kan föreställa sig Honom som ett ideal, en fullkomlig varelse, i vilken inte finns några mänskliga brister. Man kan också föreställa sig Gud som en på det hela taget högre varelse.

Var och en av dessa filosofiska tankegångar leder emellertid även i bästa fall till en särdeles diffus gudsuppfattning, eller så fungerar de enbart som stöd för en redan befintlig tro. Säker och verklig kunskap om Gud kan man bara få genom den övernaturliga uppenbarelsens förmedling.

Gud, som enligt vår tro "inte vill syndarens död, utan att han skulle få leva", gav åt människan en **övernaturlig uppenbarelse**. "Många gånger och på många sätt talade Gud i forna tider till våra fäder genom profeterna, men nu vid denna tidens slut har han talat till oss genom sin son" (Heb 1:1-2).

I Basileios den stores liturgi heter det: "Men när hon [människan] inte lydde Dig, den sanne Guden, sin Skapare, utan förledd av ormens bedrägeri förgjorde sig själv med sina synder, då fördrev Du, Gud, med Din rättfärdiga dom henne ur paradiset till den här världen och återförde henne till jorden, från vilken hon också var tagen, i det Du för henne beredde genom pånyttfödelsen frälsning i själva Din Kristus; ty Du, o Gode, vände Dig inte för gott bort från Din skapade varelse som du hade kallat fram, inte heller glömde Du Dina händers verk, utan har av Din nåds barmhärtighet på många sätt sökt henne: Du har sänt profeter, Du har gjort mäktiga gärningar genom Dina heliga, som i varje släktled på ett värdigt sätt tjänat Dig. Du har talat till oss genom Dina tjänare profeternas mun och åt oss på förhand tillkännagett den kommande frälsningen. Du har gett oss lagen till vår hjälp, Du har insatt skyddsänglar; men när tiden var fullbordad (Gal 4:4), då talade Du till oss i

själva Din Son, genom vilken Du också skapat världarna."

I Kristus uppenbarade Gud till fullö sin kärleksfulla välvilja mot den fallna skapelsen. I nattvardskanon sjunger vi: "Sonen till Fadern som är utan begynnelse, Han, Gud och Herre, blev människa av Jungfrun och visade sig för oss, för att upplysa dem som är i mörkets makt, och för att församla de skingrade." Teofanians troparion prisar för sin del Guds framträdande med följande ord: "O skapelsens Skapare, Du framträdde i världen och upplyste dem som var i mörker. Ära vare Dig, o människoälskande!"

6. "Jag tror på en Gud..."

I enlighet med vår bekännelse är Gud ett väsen, men tre personer. När man försöker beskriva Gud med mänskliga ord förmår man i själva verket endast tala om Hans väsens egenskaper. Av dessa är **fullkomligt varande** den viktigaste. Detta uttrycker också det namn, som Gud tillkännagav åt Mose som sitt eget: "Jag är den jag är...Så skall du säga till Israels barn: 'Jag är' har sänt mig till er" (2 Mos 3:14).

Från Guds fullkomliga varande kan vi härleda vissa andra egenskaper såsom suveränitet, oföränderlighet, evighet, ändlöshet och allestädes närvarande, allvetenhet samt vishet.

Suveränitet betyder när det gäller Gud, att Han inte blivit född av något annat och inte heller i sitt varande på något vis är beroende av något annat. Gud är grundorsaken till sitt eget varande och i sitt varande självtilräcklig. Man skulle också kunna säga att Gud nödvändigtvis existerar.

Oföränderlighet innebär att Gud alltid har varit och alltid kommer att vara till sitt varande och till sina egenskaper densamma. Till exempel Johannes av Damaskus framhåller hur Sonens födelse och den helige Andes utgående av Fadern är eviga skeenden, som således inte förorsakar någon förändring i Guds varande.

Också världens skapelse är en del av Guds eviga plan och innebär alltså ingen som helst förändring i Hans varande eller avsikt. På samma sätt verkar Guds försyn, vars viktigaste mål är människans frälsning, i enlighet med Hans eviga plan och kunskap.

Med **evighet** menas framför allt det, att för Gud förefinns tiden inte i samma bemärkelse som för människan. För Honom finns inte begreppen "före" och "efter". Tiden sådan som vi förstår den, är avhängig skapelsens början och slut, men inför Gud, Skaparen, utgör all tid ett enda helt. Psalmisten säger:

"Tusen år är i dina ögon som den dag som förgick igår, ja, de är som en nattväkt" (Ps 90:4). Detsamma framför aposteln Petrus: "För Herren är en dag som tusen år och tusen år som en dag" (2 Pet 3:8).

Ändlöshet och allestädes närvarande är svåra begrepp för det mänskliga förnuftet. Å ena sidan tror vi att Gud inte begränsas till något utrymme, inte "ryms" någonstans, utan det är alldeles som om Han uppfyllde hela världen. Han existerar alltså inte på något bestämt ställe. Men fastän Gud är överallt, är ingalunda allting Gud eller en del av Gud, såsom den panteistiska villoläran lär.

Allvetenhet följer av Guds varandes fullkomlighet. Ifall Gud en gång är fullkomlig måste också hans vetande vara fullkomligt, och inte innehålla några som helst brister. Gud känner till allt som någonsin har hänt eller någonsin kommer att hända. Lika väl känner Han till allt det som inte har hänt och inte heller kommer att hända. Han känner således till både det verkliga som det möjliga, både det oundvikliga som det slumpartade, både det förgångna som det nuvarande liksom även det kommande.

Detta har ofta föranlett människor att felaktigt föreställa sig att Gud skulle ha förutbestämt såväl världens som skapelsens liksom även enskilda människors öde. En sådan lära är emellertid oriktig, ty den skulle bl.a. ifrågasätta läran om människans fria vilja.

Man bör således kunna åtskilja det att känna till på förhand och det att förutbestämma. Att känna till på förhand innehåller ett vetande om alla potentiella händelser, vilket hör till Guds egenskaper. Gud vet således om till exempel alla riktiga och oriktiga val som vi gör. Han känner också till motiven till alla våra handlingar.

Med Guds **vishet** avses att Hans gärningar är rätta. Gud bryter inte mot naturlagarna, ty de är faktiska och Han har själv i sin vishet fastställt dem. Vi tror ändå att Gud gör under. Men inte ens då bryter Han mot sina egna naturlagar, utan

överträffar dem.

I Bibeln talas det på många ställen om Guds **rättfärdighet**. Med den avses en rättvisa som fordrar det ondas utplåning, alltså ett bestraffande av det onda. Guds rättfärdighet anknyter intimt till Hans kärlek gentemot sina skapade verk. Någon sant rättvis och rättfärdig förmår inte tillåta ondska, inte heller förmår en sann kärlek godkänna det onda, som skulle fördärva föremålet för kärleken.

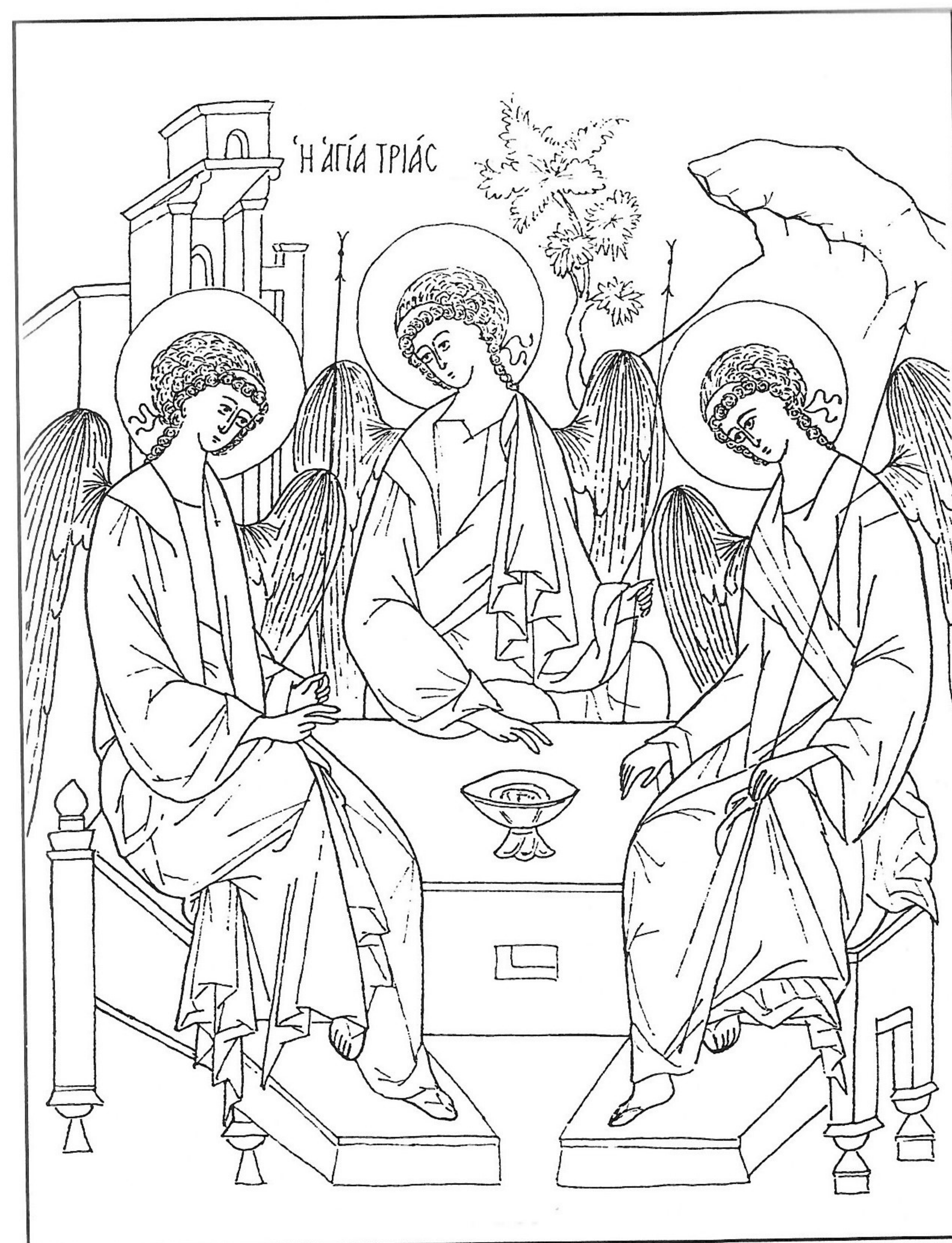
7. Läran om den heliga Treenigheten

Judarna, efterföljarna av Mose lag, bekände en enda Gud redan före Kristi födelse. Enligt kristendomen var det ändå först Kristus som lärde oss hela sanningen om Gud, och denna fullkomliga sanning kan man inte heller känna till utan den särskilda och gudomliga uppenbarelse som Kristus överlämnade. I Gamla testamentet kan man hur som helst finna många sådana ställen som förefaller att vittna om **Treenigheten**, fastän en egentlig uppenbarelse då ännu inte getts. Sådana antydningar om Treenigheten finns redan i Gamla testamentets skapelseberättelse. Särskilt tydligt framgår benägenheten i judiska texter att tala om till exempel Guds Ord och Guds Vishet med personliga attribut.

I Nya testamentet kan man finna tydliga hänсыftningar på treenighetsläran. Jesus säger: "Tro mig när jag säger att jag är i Fadern och Fadern i mig" (Joh 14:11). I dopbefallningen ger Han uttryckligen uppmaningen att döpa i Faderns och Sonens och den helige Andes namn. Också av övriga motsvarande ställen kan man sluta sig till att Jesus tydligt framhöll väsensenheten i Treenighetens personer.

Läran om Treenigheten utgör kristendomens kärna. I enlighet med den är Gud *ett* väsen eller en varelse. Samtidigt är Han delad i *tre* personer, av vilka var och en är självständig och sin egen, utgörande alltså sin egen vilja och sin egen handlingskraft. Den här läran, som det mänskliga förnuftet onekligen har svårt att fatta, har man blivit tvungen att framlägga synnerligen noggrant. Redan de tidigaste villolärorna innehöll avvikelser från just treenighetsläran, och man kan med fog säga att hela kristendomens sanning är beroende av sanningsenligheten i den.

Alldeles under de första tiderna gällde tvisten i huvudsak läran om de tre personerna. För i synnerhet judarna var redan



Den heliga Treenigheten

själva tanken förfärande och fullständigt främmande. Den judiska trosbekännelsens grundsats lyder ju: "Hör, Israel, Herren din Gud är en." Lite senare gjordes olika försök att förklara de tre personerna; de antogs vara verkliga, men man ville inte medge att de skulle ha utgjort *ett* väsen.

De problem som finns i treenighetsläran försökte man lösa på många olika sätt. Gnostikerna, till exempel, lärde att det existerade olika aioner - ett slags andeväsen - som är verksamma på Guds befallning, men som ändå inte själva utgör Gud. Dylika aioners antal inskränkte sig inte till endast tre, utan varierade mellan trettio och trehundrasextiofem. Andra åter, såsom Paolos av Samosata (d. 272), tolkade saken så att Fadern, Sonen och den helige Ande utgör Guds krafter som uppdagar Honom åt människorna. Arios försökte å sin sida komma förbi problemet genom att lära att Sonen är en skapad Gud, alldeles lik Gud Fadern, men skapt av denne och således skild från Honom.

Ända fram till i våra dagar har läror som förklarar att Jesus, Marias son, till en början var en vanlig människa fortlevt. Först när Guds Ord, dvs. sinnelag eller självmedvetenhet, kom över Honom uppnådde Han en högsta möjliga helighet och blev Guds Son. Andra hävdar åter, att Gud Fadern led på korset, eftersom vi inte kan skilja Treenighetens personer åt från varandra.

Enligt den kristna läran är Fader, Son och helig Ande en Gud, men tre suveräna personer. Det som skiljer dem från varandra benämns som deras personliga egenskaper. Gregorios av Nazians säger: "Det specifika för Fadern är "oföddheten", för Sonen födelsen och för Anden utgåendet." Enligt Basileios den store åter är Fadern "Sonens och den helige Andes enda början, ursprung och källa".

Av den heliga Treenighetens personer är Fadern själv utan begynnelse, men Han föder Sonen och leder eller sänder från sig själv den helige Ande. Eftersom Gud är oföränderlig äger detta födande och utsändande rum i evighet. Gregorios teologen säger: "Det fanns ingen tid då Fadern ej skulle ha varit; således fanns ingen tid då Sonen eller den helige Ande ej skulle ha varit."

8. Gud - himmelens och jordens Skapare

"I begynnelsen skapade Gud himmel och jord." Hela den heliga Bibeln inleds med att allt har fått sin början från Gud genom skapelsen. Innan skapelsen fanns ingenting förutom Gud själv. Tertullianus har sagt: "Om Gud inte är den ende evige är Han inte Gud." Skapelsen av världen innebar samtidigt skapelse av tiden, tidens begynnelse.

Skapelsen skedde genom Guds ord, vilket enligt kyrkofäderna betyder att Gud inte använde sig av något redan förefintligt ämne, av någon materia. När Gud sedan gjorde ljuset, jordskorpan, månen, solen och stjärnorna, växterna och djuren, nyttjade Han det som Han hade skapat. I enlighet med vår trosbekännelse tror vi på en "Skapare av himmel och jord, av allt vad synligt och osynligt är". Vi tror alltså, att "himmelen och jorden" innefattar både den materiella, synliga världen och den immateriella andevärlden.

Till tanken på skapelsen anknyter också tron på att Gud skapade världen av **fri vilja**. Det här är en viktig punkt därför att så här betonas tron på en personlig Gud, som besitter en egen vilja. Gud föreställs inte helt enkelt som någon slags urkraft, som skulle ha varit tvungen att urladda sig i skapandet. Han önskade uttryckligen och verkligen att skapa världen och allt som i den är.

Skapelsens motiv och avsikt är enligt vår tro Guds kärlek. I sin kärlek ville Gud dela med sig av sin salighet även åt andra. Denna lära inrymmer samtidigt meningen med människans existens: hon är kallad att bli delaktig av Guds salighet och ära. Allt som leder människan i någon annan riktning är synd. Därför säger också aposteln Paulus: "Om ni åter eller dricker eller vad ni än gör, så gör allt till Guds ära" (1 Kor 10:31).

Själva skapelsearbetet tror vi att har tilldragit sig i ordningen

att Gud först skapade den osynliga (ande-) världen. Om denna skapelsens första fas berättar Bibeln inte mycket för oss. Också änglarnas timliga början är måhända just ögonblicket för deras skapelse, då Gud skapade dem från icke-varande till varande. Som följande skapades den synliga världen, och först när den var färdigt formad skapades människan, och åt henne både kropp och själ. Så förenas i henne både det synliga och det osynliga.

Bibeln har satts ihop av många olika källor, av fragment som skrivits under olika tider. Så föreligger genast i början av Bibeln två skilda skapelseberättelser (1 Mos 1:1-2:3 och 1 Mos 2:4-25). Skapelsen skildras också i psalm 104, som är bekant som aftonsångens inledningspsalm.

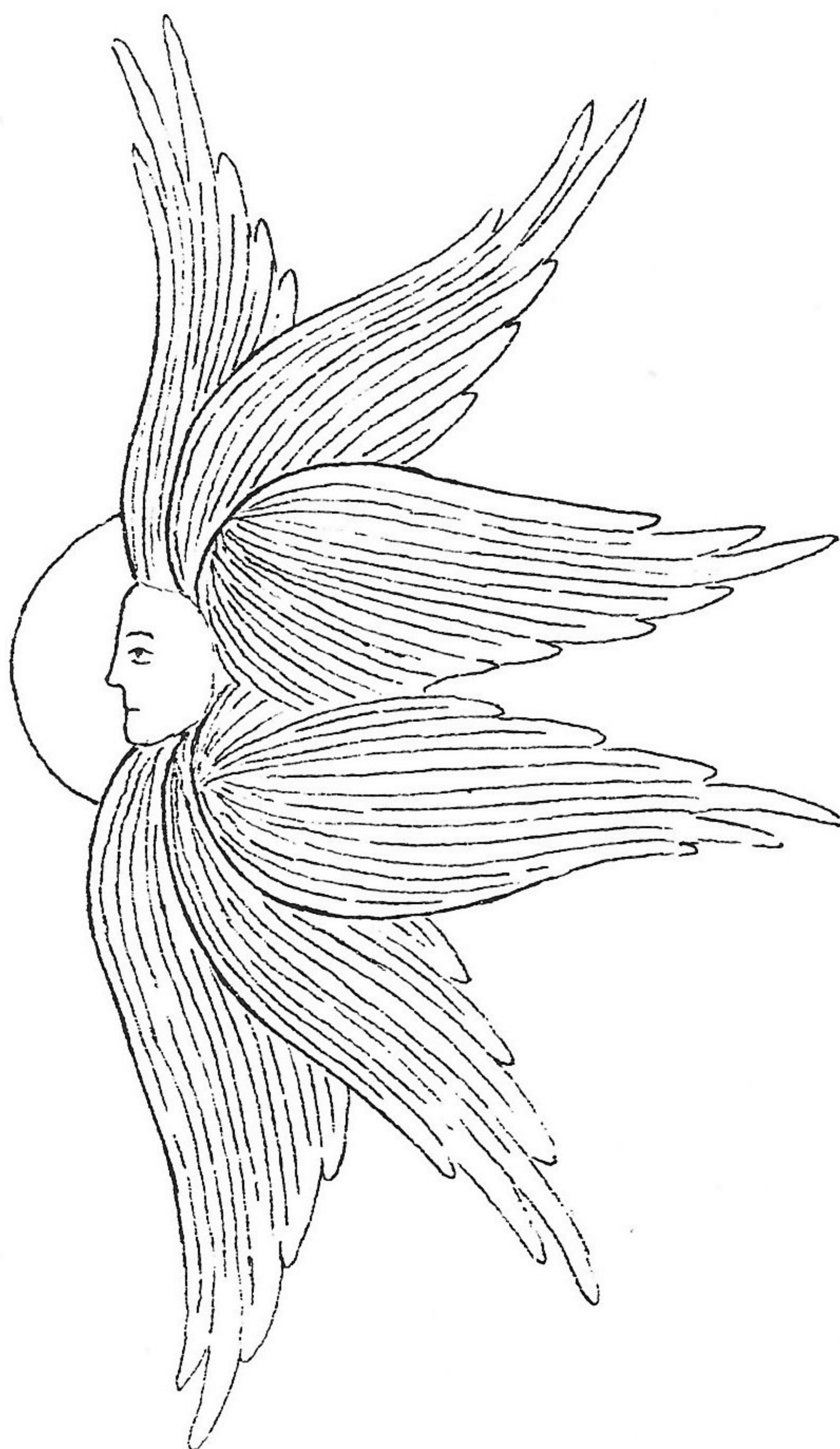
Genom tiderna har denna berättelsernas olikhet förorsakat svårigheter för läsarna, då berättelserna jämförts med varandra samt med från Bibeln utomstående skapelsemyter, eller med vetenskapens teorier om världens uppkomst. Man bör ändå minnas, att Bibelns avsikt är att förse oss med den viktiga vetskapen att Gud har skapat världen av egen vilja och i egen kraft, ur intet, från icke-varande. När Han hade skapat den osynliga andevärlden och den synliga materiella världen, till vilken jordklotet med sina arter hör, skapade Han slutligen människan, i vilken dessa två världar förenas.

Gud skapade allting gott. "Och Gud såg på allt som han hade gjort, och se, det var mycket gott" (1 Mos 1:31). När det sägs i psalmerna "med vishet har du gjort dem alla" (Ps 104:24), framhålls hur vi genom att betrakta skapelsen fortfarande kan bevittna Guds vishet och skicklighet, skapelseverkets godhet. Men det vore ändå orätt att säga att vi lever i den bästa möjliga värld, ty som en följd av syndafallet blev allting, inte bara människan, underställt fördärv och död.

Enligt Bibeln skapade Gud världen på sex dagar och vilade på den sjunde "från allt det verk som han hade gjort" (1 Mos 2:2). När skapelseberättelsen talar om dagar tror vi att den med dem ger uttryck för skapelsens skeden, vilkas tidsmässiga

längder vi inte kan känna till. I psalmen sägs det: "Ty tusen år är i dina ögon som den dag som förgick i går, ja, de är som en nattväkt" (Ps 90:4). Det är omöjligt för oss att med mänskliga medel fatta eller mäta Guds tid.

Med Bibelns undervisning som grund kan vi tänka oss att skapelsens sjunde dag sträckte sig ändå till Jesu födelse. "Men när tiden var inne sände Gud sin son, född av en kvinna och född att stå under lagen, för att han skulle friköpa dem som står under lagen och vi få söners rätt" (Gal 4:4-5). I Jesus vidtog skapelsens åttonde dag, den nya skapelsen, i vilken även vi som Kyrkans medlemmar är delaktiga genom Kyrkans heliga mysterier.



Seraf

9. Den osynliga världen

Till den osynliga eller andliga världen hör olika slags andeväsen som i allmänhet går under benämningen änglar, samt onda andar eller fallna änglar.

Änglarna föreställs vara indelade i enlighet med sina uppgifter i hierarkiska grupper, och deras namn är erhållna från Bibeln. Den allmänt mest kända indelningen torde vara den som Dionysios Areopagiten framlagt. Han delar in dessa i nio (tre gånger tre) grupper.

Till det första tretalet, som föreställs befinna sig närmast Gud, hör: **Troner**, vilka profeten Hesekiel beskriver så här: "Och hela deras kropp, deras rygg, deras händer och deras vingar, likaså hjulen, var fulla med ögon runt omkring" (Hes 10:12). **Keruber**, som på sitt huvud har en krona, är tvåvingade och mångögda. **Serafer**: "var och en av dem hade sex vingar: med två täckte de sina ansikten, med två täckte de sina fötter, och med två flög de. Och den ene ropade till den andre och sade: 'Helig, helig, helig är Herren Sebaot'" (Jes 6:2-3). Dessa tre första grupper av änglar kallas även för råd.

Till det andra tretalet, väldestmakterna, hör: **herravälden**, **krafter** och **makter**. De beskrivs som klädda i en lång sticharion, bärande ett gyllene orarion och i vänstra handen en rund skiva, på vilken Kristi monogram (IC XC) finns skrivet.

Den tredje gruppen, som befinner sig närmast människorna, bildar de verkställande makterna: **regeringar**, **överänglar** eller **ärkeänglar**, vilka avbildas klädda i harnesk, med ett svärd i handen, samt **änglar**, vilka avbildas klädda i diakonens sticharion, med ett svärd i handen eller så en rund eller åttahörnig ripidi, på vilken Kristi monogram finns skrivet. Av ärkeänglarna känner vi från Bibeln tre till namnet: Mikael (Dan 10:13), Gabriel (Dan 8:16) samt Rafael (Tob 3:25).

Änglarnas uppgift är att lovprisa Gud och uppfylla Hans

bud. I människornas värld är änglarna verksamma som lärare av fromhet, och som själarnas och kropparnas beskyddare och förebedjare.

Till den osynliga världen hör även onda andar, som tros vara fallna änglar: "Gud skonade inte änglar som hade syndat, utan störtade ner dem i underjordens mörka hålor, där de hålls i förvar till domen" (2 Pet 2:4).

Orsaken till änglarnas fall var stolthet. Enligt fäderna är de onda andarna avundsjuka på och hatar människorna eftersom människorna har en möjlighet att räddas. De strävar till att förleda människan bort från Gud och motsätter sig i allt Guds vilja och människans frälsning. Som medel besitter de sjukdomar, olyckor osv. De stärker på alla sätt de gudlösa i deras otro.

Gud tillåter de onda andarnas verksamhet som fostran för människan. Enligt Kyrkans tro sträcker sig deras makt ändå aldrig över den enskildes krafter, varför de även mot sin vilja blir tjänare av människans frälsning. Enligt Paulus ord kan det inträffa att någon "skall överlämnas åt Satan så att hans kropp går under för att hans ande skall bli räddad på Herrens dag" (1 Kor 5:5).

10. Läran om människan

Gud skapade i begynnelsen **människan**, eller som Basileios den store säger, bragte henne från icke-varande till varande. Enligt Gregorios av Nazians är människan "stoft och ande, en synlig och osynlig levande varelse, timlig och odödlig, jordisk och himmelsk, vidrörande Gud, men inte i Honom ingående, både nära Gud och fjärran från Honom".

Johannes Chrysostomos säger: "Denna levande, nämligen människan, utgörs av två väsen, det materiella och det andliga, själen och kroppen, och hör således både till himlen och till jorden. Genom sitt andliga väsen står hon i kontakt med de upphöjda krafterna, och till följd av sitt materiella väsen hör hon till de jordiska. I henne förenas noggrant de båda skapelserna." Enligt Johannes av Damaskus ord "förenas i människan hela skapelsen, ty hon är en kombination av den andliga och materiella skapelsen". Psalmisten säger: "Dock gjorde du honom nästan till ett gudaväsen" (Ps 8:6).

Enligt vår tro regerade människan i begynnelsen, i paradiset, över hela skapelsen. Hon var inte ursprungligen odödlig, men hon hade en möjlighet att uppnå odödlighet och syndfrihet. Utmärkande för detta urtillstånd var sannfärdighet, frihet från det onda, från lidelser och fördärv, smärta och ångest. Människan befann sig i omedelbar förbindelse med Gud och hon hade faktisk kännedom om Gud. Gud satte henne att bo i paradiset för att skydda henne, men också för att ge henne möjligheten att utvecklas i gynnsamma förhållanden mot gudslighet. Människan skulle utvecklas både kroppsligen och moraliskt mot fullkomlighet.

"Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem" (1 Mos 1:27). Eftersom Gud har sagt: "Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara oss lika" (1 Mos 1:26), drar de heliga fäderna slutsatsen att människan ursprungligen skapades för att

utvecklas från Guds avbild till Hans likhet.

Enligt vår tro hör människan alltså både till den synliga och den osynliga skapelsen och skiljer sig därigenom från allting annat. I psalmerna sägs: "...Vad är då en människa, att du tänker på henne, eller en människoson, att du låter dig vårda om honom? Dock gjorde du honom nästan till ett gudaväsen" (Ps 8:5-6). Sålunda avviker den ortodoxa människosynen på ett avgörande sätt från exempelvis den materialistiska människosynen, som framhåller enbart det materiella hos människan.

Gud är alltings Skapare och alltings Härskare - Allsmäktig. "Och Gud välsignade dem. Gud sade till dem: 'Var fruktsamma och föröka er, och uppfyll jorden och lägg den under er. Och råd över fiskarna i havet och över fåglarna under himmelen och över alla djur som rör sig på jorden' " (1 Mos 1:28). Gud gav alltså människan inte endast makt över, utan även ansvar för den synliga skapelsen. I enlighet med detta hennes ansvar är människan fortfarande förpliktigad att handla. Hon har rätten - och samtidigt skyldigheten - att råda över allting, men på ett gynnsamt sätt, ingalunda genom att fördärva och döda.

Enligt Bibelns ord skapade Gud man och kvinna. I egenskap av Guds avbilder är båda jämbördiga oavsett sina i biologiskt hänseende olikartade uppgifter. Bibelns undervisning med sina släktförteckningar uttrycker också klart tron på att alla människor, oavsett folk eller ras, är "Adams efterkommande", och således jämbördiga som människor.

Människan höjer sig över allt annat skapat, till och med över änglarna, i det hon uppnår sitt slutliga mål, Guds likhet.

Denna tro ger vi uttryck för när vi sjunger: "Dyrbarare än keruberna och utan jämförelse härligare än seraferna, du, som utan att fördärvas födde Gud, Ordet -sanna Gudaföderska, vi prisar dig." Av denna hymn framgår även en annan viktig sanning som ingår i Kyrkans tro. Helgonen, och av dem Gudaföderskan som den första, har redan nu uppnått sitt slutliga tillstånd. Det som de redan har uppnått är för oss som lever här i tiden en förebild och kallelse.

11. Människans fall och skuld

Människan förlorade sitt rena utillstånd i Guds närhet som en följd av syndafallet. I paradiset bröt hon mot Guds bud, fastebudet - förbudet att äta av frukten från ett av träden - och på det följde bestraffning. Den kroppsliga döden, och till den hörande kroppsliga besvär såsom smärtor, sjukdomar och åldrande, är en följd av synden. Som en följd av fallet fördrevs människan från paradiset och hennes liv övergick till att vara tungt och mödosamt. Människan miste sin ställning som skapelsens krona. Inte heller var skapelsen henne längre underdånig.

Människans sinne fördärvades och förlorade sin tidigare känslighet och klarhet, vilket människans försök att gömma sig för Gud efter syndafallet visade. Människans vilja böjde sig mot det onda och hennes rena hjärta miste sin oskuld (Matt 15:19). Människans tanke upphörde att förstå den uppenbarade lärans sanningar (1 Kor 2:14). Men även om Guds avbild i människan fördärvades, försvann den inte helt och hållet.

Inför Gud är alla skyldiga, och syndens följder har spritt sig till hela skapelsen (Rom 8:19-22). Aposteln Paulus kallar människorna för "Guds vredes barn" (jfr Ef 2:3) och intygar att inte en endaste människa är utan synd (Rom 5:12). Detta människosjälens tillstånd kallas **arvsynd**, med vilket inte avses skuld utan snarare en själens nedsmutsning (jfr Matt 22:11-13). Människan har blivit en syndens fånge: "Men om jag gör det jag inte vill, då är det inte längre jag som handlar, utan synden som bor i mig" (Rom 7:20). Emellertid är det först det medvetna valet mellan gott och ont som gör skulden personlig.

Arvsynden är ett från människans självskhet och stolthet härrörande frivilligt brytande av Guds bud. Johannes Chrysostomos säger, att stoltheten är "syndens rot, källa och moder", genom den "föll den förstskapade bort från sitt saliga

liv" och genom den "slungades djävulen ner från sin höga position".

Innan syndafallet levde människan av Guds nåd i paradiset, fri från död och lidande. Athanasios den store säger: "Människan skapades fullkomlig men blev genom förbrytelsen ofullkomlig, och dog i synd. Eftersom människan syndade och föll, bragte hennes fall allting i svallning, döden fick makt från Adam till Mose, jorden blev förbannad, dödsriket öppnades, paradiset stängdes, himlen förtörnades, och människan själv fördärvades och blev djurisk och djävulen reste sig mot oss."

Människan förverkade likväl inte möjligheten att göra gott. Patriark Dositeos säger i sin Bekännelse: "Människan kan nog av naturen göra gott. Härpå syftar också Herren när Han säger att även hedningarna älskar dem som älskar dem själva (jfr Matt 5:47). Även aposteln Paulus lär tydligt detsamma när han säger att hedningarna som av naturen saknar lagen gör det som lagen kräver (jfr Rom 2:14)."

De heliga fäderna betonar att även om det talas om syndens bestraffning och dess konsekvenser så lämnade Gud inte människan i fördärvets tillstånd. Redan i början, genast efter syndafallet, kom Gud till paradiset och sökte människan. Han kom inte som en bestraffande domare, utan som en botande läkare.

Avsikten med allt lidande - med till och med den kroppsliga döden - är att läka de skador som synden förorsakat. Människan skall inte endast återföras till sitt urtillstånd, utan avsikten är att ledsaga henne till hennes ursprungliga mål, till gudslighet. När människan föll i synd blev hon underställd synden, varifrån Gud vill rädda henne.

Den ortodoxa kyrkan lär att människan utgörs av två delar: den materiella (synliga) kroppen samt den immateriella och odödliga (osynliga) själen. Kroppen är förgänglig och dödlig, men enligt vår tro skall i uppståndelsen även den förhärligade kroppen tillsammans med själen - eller sålunda hela människan - uppstå till evigt liv.

Själen är immateriell, andlig, enkel, odelbar, oförgänglig och odödlig. Den osynliga och odödliga själen är någonting annat än det människosjälsbegrepp som hör till psykologins område. Om den odödliga själen vet vi enligt de heliga fäderna, att den inte kan insjukna i någon annan sjukdom än i synd. Eftersom den kroppsliga döden samtidigt innebär en förstörelse av kroppen, anser de heliga fäderna det viktigare att ha omsorg om själen än om kroppen. Men för att framhålla även kroppens helighet har Kyrkan förbjudit ett avsiktligt tillintetgörande av kroppen, och tolererar av denna anledning inte kremering.

Likaså har ett sådant tankesätt utdömts som irrlärgt, enligt vilket kroppen skulle vara ett slags själens fängelse, rentav bestraffningsort. Kroppen och själen föds samtidigt vid avlelseögonblicket som avkomlingar till föräldrarnas kropp och själ, och har således ingendera existerat i förväg. Varje människa är unik och en engångsföreteelse. Kroppen och själen bildar ett helt, och både kroppen och själen är i sig själva goda, eftersom Gud har skapat dem båda. Syndafallet gjorde visserligen kroppen benägen till synd, men förmådde inte göra den ond.

Enligt vår tro kan människan av Guds nåd redan under det hon lever uppnå en relativ syndfrihet, dvs. ett tillstånd där det inte finns personliga synder. I synnerhet Gudaföderskan, Jungfru Maria, befann sig av Guds nåd i ett sådant tillstånd av syndfrihet. Samtidigt tror vi emellertid, att blott en enda människa har någonsin varit - eller ens kan vara - fullkomligt utan synd: Jesus, Marias son. Det var ofrånkomligt att avlelsen av Jesus skedde på ett övernaturligt sätt, jungfruligt, ty annars skulle det inte varit möjligt för Honom att födas fri även från det tillstånd som är benäget till synd, från arvsynden.